

Európai Jogi Közlemények

IUSTITIA EST REGNORUM FUNDAMENTUM

2020.

I. szám

Európai Jogi Közlemények

Az Európai Jogi Központ szakmai tudományos folyóirata

I. évfolyam / 1. szám

2020. szeptember

Impressum

Az Európai Jogi Közlemények
az Európai Jogi Központ tudományos szakmai és lektorált online folyóirata

Főszerkesztő:

DR. FRIGYER LÁSZLÓ

az Európai Jogi Központ jogi igazgatója

Kiadásért felelős:

EURÓPAI JOGI KÖZPONT

1011 Budapest Bem rkp. 15 mfsz. 2/a

A szerkesztőbizottság elnöke:

DR. NYITRAI ENDRE PhD

adjunktus (Nemzeti Közszolgálati Egyetem)

A szerkesztőbizottság tagja:

DR. ÚJVÁRI ZSOLT

DR. FRIGYERNÉ LINK ERIKA

ESZTER KERESZTÉNY Reykjavik (IS)

PIROSCA ACOSTA New York (USA)

DR. MÁTYÁS SZABOLCS

DR. AMBRUSZ JÓZSEF

DR. TAKÁCS DÁNIEL

DR. TIRTS TIBOR

DR. KUDRON-TONIGOLD NÁNDOR ANTÓNISZ

A szerkesztőség email címe:

europai.jogi.kozpont@gmail.com

I. évfolyam, 2020/1. szám

Megjelenik évente négy alkalommal.

ISSN 2732 - 2858 (Online)

SZERZŐINK

DR. KUDRUN-TONIGOLD NÁNDOR ANTÓNIUSZ

Európai Jogi Központ ügyvezető

DR. FRIGYER LÁSZLÓ r. őrnagy

Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

Nyomozáselméleti Tanszék egyetemi tanársegéd

NKE RTK Szent György Szakkollégium jogi igazgató

Európai Jogi Központ jogi igazgató

DR. NYITRAI ENDRE PhD r. őrnagy

Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

Nyomozáselméleti Tanszék adjunktus

DR. MÁTYÁS SZABOLCS PhD r. őrnagy

a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

Forenzikus Tudományok Tanszék adjunktus

DR. JUR. TOKODI PANNA

a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

Doktori Iskola PhD hallgató

TARTALOM

DR. KUDRUN-TONIGOLD NÁNDOR ANTÓNIUSZ: Köszöntő....6.o.

DR. KUDRUN-TONIGOLD NÁNDOR ANTÓNIUSZ –

DR. FRIGYER LÁSZLÓ: A szakszervezeti érdek-képviselői márgójára avagy az Európai Jogi Központ tagjai képviselőire irányuló törekvései....7.o.

DR. FRIGYER LÁSZLÓ – DR. MÁTYÁS SZABOLCS – DR. NYITRAI

ENDRE: Górcső alatt: a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyelete....16.o.

DR. MÁTYÁS SZABOLCS – DR. TOKODI PANNA: A turizmusbiztonság egyes összetevőinek vizsgálata a visegrádi országokban....25.o.

DR. FRIGYER LÁSZLÓ: Kriminológiai szövegek avagy miért kell(ene) a büntetés-végrehajtási szervezet személyi állománya részére kriminológiai ismereteket oktatni....33.o.

KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Olvasó!

Örömmel köszöntöm az Európai Jogi Központ vezetése nevében, és őszintén remélem, elnyerik a tetszését a 2020. évi I.évfolyamunk 1. számában közölt tanulmányaink.

Ezen periodikában történő megjelentetési lehetőséggel többes célkitűzésünknek szeretnénk megfelelni. Egyrészt mi is öregbíteni szeretnénk az online folyóiratok színvonalas munkásságát. Másrészt szakmai publikációs lehetőséget kívánunk biztosítani különböző területekről érkező kutatók, tudósok, írók, szakértők részére. Ezzel is segítve, hogy újabb lehetőségük mutatkozzon – a megalapozottan igényes, jogi, szakmai és tudományos – közleményeik megjelentetésre.

Reményeink szerint olyan témákban tudunk színvonalas közleményeket megjelentetni, amelyek további elmélkedésre sarkallják a Tisztelt Olvasót.

Tudományos és szakmai csemegzéséhez további jó erőt és egészséget kívánok!

Üdvözlettel:

Dr. Kudron-Tonigold Nándor Antóniusz
az Európai Jogi Központ ügyvezetője

**A szakszervezeti érdek-képviselőt margójára
avagy
az Európai Jogi Központ tagjai képviselőtére irányuló törekvései**

Kulcsszavak: szakszervezeti képviselőt, szakszervezeti habitus

Az Európai Jogi- és Érdekvérvényesítő Központi Szakszervezetnek (a továbbiakban: a hivatalos rövidített nevén: Európai Jogi Központ) a 2018. évi életre hívását követően alapvető lételeme a tagjai érdekeink minél szélesebb körű képviselőt. Megalapítását is azon cél vezérelte, hogy a történeti hagyományokon alapuló szakszervezeti érdek-képviselőt intézményét folytassa, fejlessze és olyan – a szakszervezeti közösségi tapasztalatokon alapuló – képviselőt biztosítson a tagja számára, amely egyrészt támaszul szolgál a tagjai részére, másrészt magában hordozza a kollektív bölcsesség és a szakszervezeti habitus³ erejét.

A szakszervezeti képviselőttel kapcsolatos (pozitív/negatív) tapasztalatok

Az Európai Jogi Központ immár évek óta töretlen lendülettel és igényességgel hajtja végre az Alapító Tagja által megfogalmazott szakszervezeti érdek-képviselőt célkitűzéseit. Ennek a lehető legprecízebb végrehajtása érdekében más szakszervezettel, jogi személyekkel, ügyvédekkel és a képviselőtben valamint a tárgyalások megtartásában jártas szakemberekkel is folytat együttműködést, és megbeszéléseket az egyes konkrét ügytípusokra vonatkozóan.

Az Európai Jogi Központnak a tagjai érdekében kifejtett képviselőt tevékenysége nagyon sokrétű palettán valósul meg, ugyanis a tagok személye is igen változatos képet mutat. Tagjai között a hivatásos szolgálati jogviszonyban, az egyéb foglalkoztatásra irányuló jogviszonyokban, a hallgatói vagy kettős jogállású jogviszonyban álló személyek éppúgy előfordulnak, mint a különböző szervezeti tevékenységet folytató jogi személyek. Továbbá – a nemzetünk megtartó erejét képviselve és erősítve – a szakszervezet tagságában a külföldi magyar honfitársaink is képviselőtetik magukat. A tagság ilyen széles spektrumú jelenléte szükségképpen eredményezte azt, hogy az Európai Jogi Központ igen tág körben valósítja meg a tagjai képviselőtét.

¹ Dr. Kudron-Tonigold Nándor Antóniusz az Európai Jogi Központ ügyvezetője és Alapító Tagja

² Dr. Frigyer László r. őrnagy többek között az Európai Jogi Központ jogi igazgatója és Alapító Tagja

³ A szakszervezeti habitus az Európai Jogi Központ értékítéletében szemlélve egy olyan érdek-képviselőt magatartás, amelynek a keretében a szakszervezet a tagjai képviselőtében eljárva rendíthetetlenül helytáll, és minden erkölcsi és jogi lehetőséget kiaknáz, hogy a tagjának az igazát megvédje és érvényre juttassa.

Az Európai Jogi Központ számára a tagjainak képviselte nem egy abszolválendő feladatként, hanem minden esetben alapvető kötelességként jelentkeznek. Ennek okán, ha egy tagunk felkéri a szakszervezetet, hogy a képviseletével segítsen az ügye előre mozdításában, akkor a szakszervezeti képviseleti rendszer a rendelkezésére áll.

Mindazonáltal igen különböző ügyekben kéri tagjaink a szakszervezet képviseleti tevékenységét, amelynek tükrében éppúgy folytat(t)unk képviseletet és egyeztető tárgyalásokat munkáltató, oktatási intézmény, önkormányzat, jegyző, nyomozó hatóság és bíróság előtt is. Ennek következtében az érdek-képviseleti paletta mindig szélesedik, amelyből fakadóan a képviselti tapasztalat is egyre növekszik.

Tapasztalataink viszont nem minden esetben egyezők. Ugyanis az érdek- képviseleti ügyek realizálása során többször észleltük, hogy a szakszervezeti képviselethez nem egyformán viszonyulnak még ugyanazon körökben sem. Ez konkrétan azt jelenti, hogy míg egyes bíróságok, önkormányzatok, jegyzők és egyéb szereplők, elfogadják és segítik az ilyen formájú képviselet megvalósítását, addig azonos jogi környezetben ugyanezen típusú képviseletnél a teljes elutasítás és akadályoztatás is megjelenik.

A szakszervezeti érdek-képviselet hatályos alapjai és szabályozása

Elsődlegesen le kell szögeznünk azt az általunk képviselt sajátos érdek-képviseleti irányultságot, amelyet a tagjainkkal már az első érdek-képviseleti megbeszélés elején tisztázunk:

Az Európai Jogi Központ a meghatalmazott képviselőként történő eljárását, az általa kifejtett érdek-képviseleti tevékenység ellátását, továbbá a szakszervezet tapasztalataival összefüggő tanácsok adására vonatkozóan tevékenység kapcsán kapott és **az általa elfogadott megbízás és meghatalmazás megvalósítását nem jogi képviselőként, hanem, mint egyéb (alább nevesített és részletesen is tagalt) jogszabály által feljogosított érdek-képviseleti meghatalmazottként látja el.**

Ugyanezen gondolat és jogi környezet vonatkozik az érdek-képviselet alapjául szolgáló ügy kapcsán a szakszervezettel, valamint annak képviselőivel történt konzultációra/megbeszélésre, a kapott tanács, valamint az érdek-képviseletet igénylő tag vonatkozó gondolatainak írásbeli és szóbeli közvetítésére/megfogalmazására is. Tehát minden egyes esetben – szóban és írásban is – tisztázásra kerül azon eljárási sajátosság, miszerint az Európai Jogi Központ nem jogi képviselőként történő eljárása egyetlen esetben sem helyettesíti az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvényben meghatározott ügyvédi tevékenységeket.

Ugyanis fő szabály szerint az Európai Jogi Központ – a hagyományos értékeken nyugvó szakszervezeti érdek-képviselti tevékenység fenntartása és fejlesztése érdekében – nem jogi képviselet nyújtására⁴, hanem a történeti hagyományokon alapuló szakszervezeti érdek-képviselti tevékenység⁵ megvalósítására vállalkozik és törekszik.

Mindehhez tisztában kell lenni azzal is, hogy a jogi képviselet a járásbírói⁶ és munkaügyi perekben⁷ és például a közjegyző előtti eljárásokban⁸ nem kötelező egyik félnek sem.

Ezekben az esetekben tehát nem kell jogi képviselőt meghatalmazni. Így **azon ügyekben, ahol nem kötelező a jogi képviselet a Pp. 64. § (1) bekezdése⁹ értelmében a meghatalmazott eljárhat a fél helyett.** A Pp. 65. § h) pontja értelmében pedig a perben meghatalmazottként eljárhat, **akit erre jogszabály feljogosít.**

Az Európai Jogi Központ Alapszabálya a Szakszervezet elsődleges célja, tevékenysége és annak ellátási módja kapcsán kifejezetten rögzíti, hogy a "szakszervezet célja, hogy minden jogállású tagját annak meghatalmazása alapján – a szakszervezet kollektív tudásának egységének és habitusának erejével – anyagi, szociális, valamint élet- és

⁴ 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról

21. Kötelező jogi képviselet

72. § [Kötelező jogi képviselet, a kötelező jogi képviselet alóli kivételek]

(1) A peres eljárás során a jogi képviselet kötelező, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik.

75. § [Eljárásra jogosultak kötelező jogi képviselet esetén]

(1) A 72. § (1) bekezdésének alkalmazásában **jogi képviselőnek kell tekinteni:**

a) az ügyvédet és az ügyvédi irodát,

b)* a kamarai jogtanácsost, az ügyvédi tevékenységről szóló törvényben meghatározott körben,

c)* a jogi személy bíróság képviseletére jogosult bírót és bírósági titkárt,

d) a Legfőbb Ügyészség képviseletére jogosult ügyészt, valamint

e) törvényben meghatározott egyéb személyeket.

⁵ Magyarország Alaptörvénye - (2011. április 25.)

VIII. cikk

(4) A pártok működésének és gazdálkodásának részletes szabályait sarkalatos törvény határozza meg.

Jogtár-kommentár

5. Szakszervezetek és más érdekképviseleti szervezetek

A szakszervezetekre és más érdekvédő-szervezetek szintén az egyesületi jog általános szabályai alapján jöhetnek létre. Ezekre már nem vonatkoznak ilyen minősített többséggel elfogadott szabályok, működésüket és tevékenységüket részletesen a Munka Törvénykönyve (a továbbiakban: Mt.) tárgyalja.

⁶ Pp. 72. § (2) Törvény eltérő rendelkezése hiányában **nem kötelező a jogi képviselet a járásbírói hatáskörébe tartozó perekben** - ideértve a fellebbezési és perújítási eljárást is -, valamint a járásbírói hatáskörébe tartozó perrel összefüggő felülvizsgálati eljárásban az ellenkérelmet előterjesztő fél számára.

⁷ Pp.

138. A munkaügyi perek különös szabályai

514. § [Felek és képviselet]

(1) A perben fél lehet az a szakszervezet, munkáltatói érdekképviseleti szervezet vagy üzemi, közalkalmazotti tanács is, amelynek egyébként nincs perbeli jogképessége.

(2) **Nem kötelező a jogi képviselet** - törvény eltérő rendelkezése hiányában - **a perben**, ideértve a fellebbezési és perújítási eljárást is, valamint az ellenkérelmet előterjesztő fél számára a perrel összefüggő felülvizsgálati eljárásban.

(3) Saját tagjainak munkaügyi perében meghatalmazottként eljárhat a munkavállalói érdek-képviseleti szervezet.

⁸ 2008. évi XLV. törvény az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról

12. § (2) Az eljárásban a jogi képviselet nem kötelező, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik.

⁹ Pp.

20. Meghatalmazottak

64. § [A meghatalmazott, több személy részére adott meghatalmazás]

(1) Ha törvény egyes perbeli cselekményekre másként nem rendelkezik, a fél helyett az általa vagy törvényes képviselője által meghatalmazott képviselője is eljárhat.

munkakörülményeiket érintő jogaikkal és kötelezettségeikkel kapcsolatban, valamint gazdasági és szociális érdekeinek védelme céljából – mint akit erre a szakszervezetek tevékenységéről is szóló jogszabályok feljogosítanak – segítse és az érdekeik védelme céljából a munkáltató, az ellenérdekű fél, a bíróság, hatóság és egyéb szervek előtt képviselje”.

Mire is alapozza az Európai Jogi Központ a sajátos érdek-képviselti tevékenységét:

Elsődlegesen le kívánjuk szögezni, hogy a szakszervezeti tevékenység olyan nagy történelmi múltra tekint vissza, hogy a szakszervezetek alapításának joga abszolút megkérdőjelezhetetlen a mai valóságban.

I.

Magyarország Alaptörvénye fentebb már idézett VIII. cikkének (3) bekezdése egyértelműen kinyilvánítja, hogy „Szakszervezetek és más érdek-képviselői szervezetek az egyesülési jog alapján szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek.”

Ezen jogszabályhelyhez fűzött indokolás egyértelműsíti, hogy a „A pártok és a szakszervezetek az egyesülési jog alapján létrehozott speciális szervezeteknek minősülnek, amelyek közül az első olyan szervezet, amely politikai érdekeket képvisel és közreműködik a népakarat kialakításában, míg az utóbbi pedig érdekképviselői, érdekvédelmi szervezet”.

Az indoklás továbbá konkretizálja azt is, hogy „A szakszervezetekre és más érdekvédelmi-szervezetek szintén az egyesülési jog általános szabályai alapján jöhetnek létre.” A „működésüket és tevékenységüket részletesen a Munka Törvénykönyve (a továbbiakban: Mt.) tárgyalja”

II.

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) **65. § h)¹⁰ pontja** egy olyan alapvető rendelkezés, amely több eljárásban ad általános felhatalmazást az érintettek részére a meghatalmazotti képviselői tevékenység ellátásával kapcsolatban.

A normahelyhez fűzött indokolásból¹¹ egyértelműen kiderül, hogy a szakszervezeti érdek-képviselői tevékenység túlmutat a szakszervezetek munkaügyi perekben történő képviselői

¹⁰ Pp. 65. § [A perben meghatalmazottként eljárni jogosultak]

A perben meghatalmazottként eljárhat:

h) akit erre jogszabály feljogosít.

¹¹ A szakszervezetek képviselői joga munkaügyi perben biztosított a Pp. 514. § (3) bekezdése alapján, továbbá a 65. § g) pontja alapján, ami lehetővé teszi, hogy perben meghatalmazottként eljárjon az, akit erre jogszabály feljogosít. Így pl. az Mt. 272. § (7) bekezdése szerint a szakszervezet jogosult a tagját - meghatalmazás alapján - gazdasági és szociális érdekeinek védelme céljából bíróság, hatóság és egyéb szervek előtt képviselni. Ez a jogosultság tehát túlmutat a Pp. idézett 514. §-ában biztosított munkaügyi perbeli képviselői jupon. Azonban ilyen esetben is a munkavállalói érdekképviselői szervezetnek (szakszervezetnek) a tagjától, a ténylegesen

jogosultságától. Mi úgy gondoljuk és éljük is meg, hogy a szakszervezet egyrésztől egy olyan közösség, mint egy család, amely összetartozik, másrésztől pedig ezen személyegyesítő tömörülés alapja egy szoros érdek- és szakmai közösségként történő tevékenykedés.

Ugyanakkor a normahelyhez fűzött indokolás szövegezésének egyes elemei – amelyek meglátásunk szerint a Pp-ben, mint jogszabályban konkrétan elhelyezésre/megjelenítésre nem kerültek – azon téves útra irányítják a gondlatot – és ezáltal egyes hatósági és bírósági gondolkodást – miszerint a szakszervezeti érdek-képviselési tevékenység a perben csak perbeli jogi képviselés lehet¹².

III.

A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény ¹³ (a továbbiakban: Munka tv.) **272. § (7)** bekezdése¹⁴ igen széles körben ad a tagok kapcsán – azok gazdasági és szociális érdekeinek védelme céljából – bíróság, hatóság és egyéb szervek előtti képviselési jogosultságot.

Ugyanakkor ezen képviselésnek a hatóság, bíróság előtti realizálása sajnos nem minden esetben mutat egységes gyakorlatot.

IV.

Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban: Civil tv.) alábbi rendelkezései is megalapozzák az érdek-képviselési tevékenységet:

1. a preambulumban foglaltak, különösen annak:

„Az Országgyűlés elismerve, hogya civil szervezetek a társadalom alapvető egységei, amelyek folyamatosan hozzájárulnak közös értékeink mindennapi megvalósulásához; az egyesülési szabadság érvényesülése, valamint a civil szervezetek működési alapjainak megteremtése, társadalmilag hasznos és közösségteremtő tevékenységük elismerése, közérdekű, illetve közhasznú tevékenységük támogatása érdekében.....a következő törvényt alkotja”

tartalmú részei.

2. 3. §-ának:

fellépő ügyvédnek vagy az érdekképviselési szervezet (szakszervezet) kamarai jogtanácsosának pedig e szervezettől származó, a szervezet törvényes képviselője által aláírt, a perbeli képviselésre vonatkozó meghatalmazásra van szüksége.

¹² a Pp-ben ilyen megfogalmazással norma nem található, csak az indokolásban és a kommentárban olvashatók olyan gondolatok, amelyek arra irányulnak, hogy a szakszervezet csak jogi képviselőkénti eljárásban lehet meghatalmazotti képviselő. te

¹³ mint Magyarország Alaptörvénye VIII. cikk (3) bekezdésének indokolásában a szakszervezeti tevékenységre meghatározott alapjogszabály

¹⁴ **Munka tv.** 272. § (7) A szakszervezet jogosult a tagját - meghatalmazás alapján - gazdasági és szociális érdekeinek védelme céljából bíróság, hatóság és egyéb szervek előtt képviselni.

(2) bekezdése, amely értelmében az egyesülési jog alapján a természetes személyek, valamint tevékenységük célja és alapítóik szándéka szerint a jogi személyek, valamint ezek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetei szervezeteket hozhatnak létre és működtethetnek.

(4) bekezdése, amely meghatározza, hogy az **egyesülési jog alapján szervezet minden olyan tevékenység végzése céljából alapítható, amely összhangban áll az Alaptörvénnyel, és amelyet törvény nem tilt.**

3. a 17. §-ának:

(1) bekezdése, amely szerint a civil szervezet a létesítő okiratában meghatározott cél megvalósítása érdekében vagyonaival önállóan gazdálkodik, civil szervezet elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenység folytatására nem alapítható.

(3) bekezdése, amely értelmében a **civil szervezet a létesítő okiratban meghatározott cél szerinti tevékenységet** (a továbbiakban: alapcél szerinti tevékenység) - ideértve a közhasznú tevékenységet is - **folytathat** és - célja megvalósítása gazdasági feltételeinek biztosítása érdekében - gazdasági-vállalkozási tevékenységet is végezhet, amennyiben ez az alapcél szerinti tevékenységét nem veszélyezteti.

4. 18. § (1) bekezdése, amely szerint a **civil szervezet**

a) **alapcél szerinti** (közhasznú), és

b) gazdasági-vállalkozási

tevékenységet folytathat.

Azaz, amennyiben az adott szakszervezetnek – a törvényszék által jóváhagyott – Alapszabálya tartalmazza az ilyen formájú szakszervezeti érdek-képviselői tevékenységet, akkor a Civil tv. ezen felhozott rendelkezései – mint egyéb jogszabály felhatalmazása által erre feljogosított szervezetnek a tevékenysége – is megalapozzák az érdek-képviselői tevékenység folytatását, akár hatóságok és bíróság előtti képviselet formájában is.

Természetesen az Európai Jogi Központ érdek-képviselői tevékenysége – a már fentebb kifejtettek alapján – ezen rendelkezéseknek is maradéktalanul megfelel.

V.

Ugyanakkor az egységes érdek-képviselői tevékenység alkalmazását nehezítő körülményként jelentkezik az új Pp. jogértelmezési kérdéseivel foglalkozó konzultációs testület 2018. június 25-én tartott ülésén elfogadott **42. számú állásfoglalása¹⁵, amelynek**

¹⁵ Az új Pp. jogértelmezési kérdéseivel foglalkozó konzultációs testület 2018. június 25-én tartott ülésén elfogadott állásfoglalások

42. I. A szakszervezetnek mint munkavállalói érdekképviselői szervezetnek a tagjától, a kamarai jogtanácsosnak pedig az érdekképviselői szervezettől származó (annak törvényes képviselője által aláírt), a perbeli képviseletre vonatkozó meghatalmazásra van szüksége.

II. Ha munkaügyi perben a munkavállalói érdekképviselői szervezet meghatalmazottként saját tagjának perében jár el, az általa meghatalmazott kamarai jogtanácsos jogi képviselőnek minősül akkor is, ha a perben a jogi

alkalmazása az Európai Jogi Központ érdek-képviselési tevékenységére – meglátásunk szerint – nem alkalmazható, hiszen:

- a) az Európai Jogi Központ érdek-képviselési tevékenysége elsődlegesen nem jogi képviselést ellátására irányul;
- b) a Kúria honlapján az állásfoglalással kapcsolatosan megjelenített hivatalos tájékoztatás szerint **az állásfoglalás a bíróságokra nem kötelező, csupán iránymutatásokat fogalmaz meg a felmerülő kérdések lehetséges értelmezésével kapcsolatban**¹⁶;
- c) **az Alaptörvény hetedik módosításával meghatározott 28. cikkéhez** ¹⁷ **fűzött indokolás értelmében** a jogszabályok értelmezésénél a preambulum és a miniszteri indokolás értelmezési segédletként való használatát azzal határozza meg a bíróságok részére a jogalkalmazási tevékenység során, **hogy ezek - értelemszerűen - nem tekinthetők a jogértelmezés ezen fajtája kizárólagos módszerének**;
- d) **a Kúria Mfv. 10.272/2015/4. Munkaügyben hozott határozata** – amelyet az Alaptörvény hetedik módosításához fűzött indokolásában is felhoznak – értelmében az alaptörvényi rendelkezés a jogszabályok értelmezésével kapcsolatosan ad csak eligazítást, iránymutatást, de a konkrét jogkérdést és a jogvitákat mindig az adott jogviszony elbírálására irányadó jogszabály szövegéből kiindulva kell eldönteni¹⁸;
- e) **Magyarország Alaptörvény T) cikke** kimondja, hogy általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg. Az érdek-képviselési szakszervezeti tevékenység egy igen fontos közösségi magatartás, amelynek bizonyítéka, hogy a konkrét szabályozása az Alaptörvényből és ebből levezetve több törvényből (különösen a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényben és az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvényből), mint tételes jogszabályból olvasható ki;
- f) **Magyarország Alaptörvény T) cikke** konkrétan az is meghatározza, hogy ezen általánosan kötelező magatartási szabályok tartalmazó jogszabályok pontosan mely normák lehetnek, és ezen jogszabályok között nem kerül említésre sem a jogszabályok miniszteri indokolása, sem egyéb jogértelmező fórumok, sem a konzultációs testületi állásfoglalások;

képviselés kötelező.

¹⁶ <https://kuria-birosag.hu/hu/uj-pp-jogert>

„A konzultációs testület állásfoglalásai a bíróságokra nem kötelezőek, csupán iránymutatásokat fogalmaznak meg a felmerülő kérdések lehetséges értelmezésével kapcsolatban.”

¹⁷ 28. cikk

A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

¹⁸ Az alaptörvényi rendelkezés - ahogyan arra a Kúria a BH2013.278. számon közzétett eseti döntésben korábban rámutatott - a jogszabályok értelmezésével kapcsolatosan ad eligazítást, iránymutatást; **a jogvitákat mindig az adott jogviszony elbírálására irányadó anyagi jogszabály szövegéből kiindulva kell eldönteni.**

g) **a hatályos Pp-nek nincs hivatalos az Országgyűlés által elfogadott indokolása.** Egyrészt ilyen indokolás a jogszabályok kihirdetésére szolgáló hivatalos lapban (Magyar Közlöny) kihirdetésre nem került, másrészt ez a tény (miszerint nincs hivatalos az Országgyűlés által elfogadott indokolása) a Wolters Kluwer jogtárban is (a törvény indokolását előhívó felület fejlécén) rögzítésre került.

h) **Magyarország Alaptörvény** hetedik módosítása kapcsán az **Alaptörvény 28. cikkének** jelenleg hatályos szövege csak 2019.01.01-én lépett hatályba. Ennek okán ezen időpont előtti törvényi indokolások még nem ezen alaptörvényi szabályozásnak megfelelően készültek. Így azok ezen meghatározott célt nem is tölthetik be teljes mértékben, hiszen elkészítésükkor ilyen célzat nem is volt jelen. Azaz a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez fűzött – az Országgyűlés által el nem fogadott nem hivatalos – indokolás annak évekkorábban történő előkészítése okán nem tudja teljes mértékben betölteni az Alaptörvény 28. cikkének jelenleg hatályos szövegében alapjául szolgáló jogszabály indokolási célzatot.

VI.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény is igyekszik rendezni a szakszervezeti képviselet kérdését az alábbi normatartalommal.

4. Az egyesület és az alapítvány

(A Ptk. 3:1-3:48. §-ához, 3:63-3:87. §-ához és 3:378-3:404. §-ához)

11. § (6) Érdekképviseleti célra alapított egyesület jogi szakvizsgával rendelkező

- a) tagja,
- b) tisztségviselője, vagy
- c) alkalmazottja

az egyesület tagjára vonatkozó polgári vagy közigazgatási bírósági eljárásban - az egyesület tagjának képviseletében - meghatalmazottként eljárhat, ha a bírósági eljárásban a jogi képviselet nem kötelező és annak tárgya az egyesület alapszabályában meghatározott érdekképviseleti célokkal összefügg.

Ugyanakkor – meglátásunk szerint a jogi szakvizsgához való kötöttség a szakszervezeti képviseleti jogosultság indokolatlan bekorlátozására irányul. Hiszen a szakszervezetek léte történeti alapja az egymásért való kollektív szolidaritás, kiállás. Így ezen szűkítéssel a szakszervezetekben felhalmozott kollektív bölcsesség közösségi erejét csökkentik. Továbbá ellentétes minden egyéb képviseleti forma megnyilvánulásával is, hiszen egyéb esetekben történő képviseletnél egyáltalán nem teszi kötelezővé a jogi végzettség és a jogi szakvizsga meglétét a jogalkotó.

Hiszen egyrészt ott vannak azon esetkörök, amelyeknél nem kötelező a jogi képviselet. Másrészt a meghatalmazottak körének nagyobb részétől nem követel jogi végzettséget sem nem pedig jogi szakvizsgát a Pp. Ezek tükrében vizsgálva egyértelműen túlzás alapvetésként jogi végzettség és jogi szakvizsga meglétének a megkövetelése a szakszervezet által ellátott minden egyes képviselet során.

Summázat

Összességében azt gondoljuk, hogy a hatályos – néhol egyértelműsítésre vagy javításra szoruló – jogszabályi környezet alkalmas a szakszervezeti érdek-képviseleti tevékenység folytatására.

Az Európai Jogi Központ az Alapító Tagjai akaratának megfelelően minden erejével arra törekszik, hogy tagjai érdek-képviseletét, mint a történeti hagyományokon alapuló szakszervezeti érdek-képviselet intézményét folytassa, fejlessze és olyan – a szakszervezeti közösségi tapasztalatokon alapuló – képviseletet biztosítson a tagja számára, amely egyrészt támaszul szolgál a tagjai részére, másrészt magában hordozza a kollektív bölcsesség és a szakszervezeti habitus erejét.

Ezen tanulmányt vitaindítónak szántuk a hatóságok, bíróságok és a szakszervezetek szakavatott képviselői számára.

Felhasznált irodalom/anyagok

1. Magyarország Alaptörvénye - (2011. április 25.)
2. Magyarország Alaptörvényének hetedik módosítása
3. az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény
4. a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény
5. a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény
6. a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény
7. az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény
8. az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény
9. az új Pp. jogértelmezési kérdéseivel foglalkozó konzultációs testület 2018. június 25-én tartott ülésén elfogadott 42. számú állásfoglalása
10. Wolters Kluwer jogtár
11. Wolters Kluwer jogtár-kommentár
12. Kúria honlapja: <https://kuria-birosag.hu/hu/uj-pp-jogert> (letöltve: 2020.09.01.)
13. Kúria Mfv. 10.272/2015/4. Munkaügyben hozott határozata
14. Európai Jogi Központ Alapszabálya

**Górcső alatt:
a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyelete**

Kulcsszavak: büntetés-végrehajtás, büntetés-végrehajtás törvényességi felügyelete,

Elvitathatatlan tény, hogy mindig is nagy jelentősége volt az elszenvedett sérelmek megtorlásának, a bűnösökre kiszabott büntetések végrehajtásának, amely egy zárt világban igen jelentős hatalmat összpontosított a büntetések végrehajtói számára. Ennek okán minden korban jelen volt az igény a büntetések végrehajtóinak az ellenőrzése, kontroll alatt tartása iránt. Ezen igény kiterjed a vezetői, az állami önkény visszaszorítására, kordában tartására és határainak a meghúzására is.

Ezen megfelelő kontrol iránti igény nem újkeletű. Hiszen minden korban fontos volt a büntetések kiszabásának, végrehajtásának ellenőrzött rendszere, és kiszámíthatósága. Már a kezdetekben az államról való gondolkodással párhuzamosan vizsgálták a témát az ókori tudósok (Arisztotelész, Platón) is. Ugyanígy tettek a középkori nagy tudósok (Locke, Montesquieu) is. Hiszen őket is foglalkoztatták hatalmi rendszerek kiegyensúlyozásának a kérdése, amely kapcsán, ezen korszakokon át érlelődő tudományos tevékenységnek az eredményeképpen, „Montesquieu aktuálpolitikai jelszóként ismerte meg a hatalmi ágak elválasztásának elvét”²² – „a hatalmak elválasztásának máig is érvényesnek tekintett formuláját”²³ – „a törvényhozó, végrehajtó és *bírói* hatalom hármasságáról”²⁴ szóló államhatalmak elválasztási szükségletét.

¹⁹ **Dr. Frigyer László r. őrnagy egyetemi tanársegéd**

Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Nyomozáselméleti Tanszék

²⁰ **Dr. Mátyás Szabolcs (Ph.D.) r. őrnagy egyetemi adjunktus**

Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Nyomozáselméleti Tanszék

²¹ **Dr. Nyitrai Endre r. őrnagy egyetemi adjunktus**

Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Forenzikus Tudományok Tanszék

²² Takács Albert: A hatalommegosztás elve az alkotmányos értékek rendszerében.

http://uni-nke.hu/uploads/media_items/a-hatalommegosztas-elve-az-alkotmanyos-ertekek-rendszerben.original.pdf 2011. (letöltés ideje: 2016. 12. 10.)

²³ Bibó István: Akadémiai székfoglalója: AZ ÁLLAMHATALMAK ELVÁLASZTÁSA EGYKOR ÉS MOST. <http://mek.oszk.hu/02000/02043/html/290.html> 1947. (letöltés ideje: 2016. 12. 11.)

²⁴ Bibó István: Akadémiai székfoglalója: AZ ÁLLAMHATALMAK ELVÁLASZTÁSA EGYKOR ÉS MOST. <http://mek.oszk.hu/02000/02043/html/290.html> 1947. (letöltés ideje: 2016. 12. 11.)

A hatalmi ágak elválasztásának gondolata, a fékek és egyensúlyok rendszere egy új kor – a polgári kor – vívmányaként jelent meg a történelemben, amely eredményeképpen a „polgári alkotmányok egyik legjellemzőbb vonása a hatalommegosztás elvének valamilyen szintű keresztülvitele”²⁵. Olyan általános és garanciális jogi elemek kidolgozása, amelyek minden polgár számára biztosítékot jelentettek.

Ezen tudományos gondolkodásnak a szükségképpen hozománya volt még a jogrendszerek szervezettsége is, és kialakult a „jognak jogágakra bomlása hosszú, több évszázados történelmi folyamat” eredményeképpen a jogtudomány felosztásának általánosan elfogadott mai szisztémája.

A kor egyes gondolkodóinak véleménye a felügyeletről

Ruzsonyi Péter²⁶ szerint a büntetések végrehajtása már az ősi, közösségi társadalmak szankciórendszere óta az igazságszolgáltatás szerves részeként egyidős a társadalommal²⁷. Tehát biztosak lehetünk abban, hogy a büntetés-végrehajtás a lezajlott történelmi folyamatok eredményeképpen már a kezdetektől fogva – ilyen vagy olyan dogmatikai elkülönültséggel – a jogrendszer szerves részét képezte.

Szilágyi Péter²⁸ – a történetileg kialakult és jelenleg is elfogadott szervezeti struktúrát vizsgálva – megállapította, hogy a jogrendszer közjogi ágán belül elhelyezkedő „büntetés-végrehajtási jog sajátos jogterület”²⁹, amely a büntetőjog részeként funkcionál. Mégpedig úgy, hogy a „büntetőjog széles értelemben véve három részre oszlik: az anyagi büntetőjogra (büntetőjog szűkebb értelemben), a büntetőeljárás jogra (ún. alaki büntetőjogra) és a büntetés-végrehajtási jogra.”³⁰

²⁵ Mezey Barna (szerk.): Magyar Alkotmánytörténet. Oziris Kiadó Budapest, 2003. 428. o

²⁶ Prof. Dr. Ruzsonyi Péter bv. dandártábornok a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar Dékánja, és a kar Büntetés-végrehajtási Tanszékének tanszékvezetője

²⁷ Ruzsonyi Péter: Pönológiai alapvetések. In: Ruzsonyi Péter (szerk.): Tendenciák és alapvetések a bünügylki tudományok köréből. Nemzeti Közszerológati Egyetem rendészettudományi Kar. Budapest, 2014. 199. o.

²⁸ Dr. Szilágyi Péter ny. egyetemi tanár ELTE AJK

²⁹ Szilágyi Péter: Jogi alaptan. ELTE Eötvös Kiadó 2014. 227.o.

forrás: [file:///C:/Users/Dr.%20Frigyer/Downloads/2011_0001_527_jogi_alaptan%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Dr.%20Frigyer/Downloads/2011_0001_527_jogi_alaptan%20(1).pdf)

³⁰ Szilágyi Péter: Jogi alaptan. ELTE Eötvös Kiadó 2014. 226.o.

forrás: [file:///C:/Users/Dr.%20Frigyer/Downloads/2011_0001_527_jogi_alaptan%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Dr.%20Frigyer/Downloads/2011_0001_527_jogi_alaptan%20(1).pdf)

Vókó Györgynek³¹ – mint a büntetés-végrehajtási jog egyik legkiválóbb és legelismertebb szaktekintélyének – a büntetés-végrehajtási jog jogra vonatkozó meghatározása³² talán a jogterület egyik legátfogóbb és legreálisabb megközelítése.

Azon gondolata – miszerint „a jövő emberközpontú büntető igazságszolgáltatása szempontjából a szankcionálás feltételei és formái mellett fontos az eljárás és a büntetés-végrehajtás is”³³ – szintén teljes mértékben időtálló, hiszen „hazánk az Európai Unóhoz való csatlakozással olyan integrációnak vált a részesévé, amely célul tűzte ki maga elé a szabadság, a biztonság és a jog térségének megteremtését”³⁴.

Az felhozott jogtudósokkal teljes mértékben egyetértve állíthatjuk, hogy az állami büntetések végrehajtása, csak az arra megfelelő fékek és egyensúlyok rendszerszintű használatával válik kiszámíthatóvá, hiszen „nincs jogállam korszerű büntetés-végrehajtás nélkül, ez utóbbi pedig nem létezhet megfelelő garanciális háttér, a végrehajtás törvényességére is kiterjedő, nemzetközi és hazai garanciális- és kontrollrendszer hiányában.”³⁵

A hazai jogi környezet

Jogos állampolgári elvárás, hogy a büntetések végrehajtásának a rendszere átlátható, mondhatni teljes mértékben kiszámítható legyen mind a végrehajtói, mind az eljárásjogi, de ugyanúgy a szankcionálás során negatívan érintett személy részére is. Ugyanis ez egy kiemelten elemzett és megfigyelt rendszer, mert „a fogvatartottakkal való bánásmód – amely általános nemzetközi megítélés szerint egy ország jogállamiságának egyik fokmérője – akkor tekinthető törvényesnek, amennyiben megfelel mind a hatályos jogszabályi rendelkezéseknek, mind a nemzetközi egyezményekben megfogalmazott elvárásoknak.”³⁶

31: Prof. em. Dr. Vókó György DSc, MTA Állam- és jogtudományok doktora

32: Vókó György: A büntetés-végrehajtási jog szerepe a jogállamban. Börtönügyi Szemle 2014. 1. szám <http://bv.gov.hu/download/8/ba/c0000/Bortonugyi%20Szemle%202014%201%20sz%20C3%A1m.pdf>

A büntetés-végrehajtási jog az az önálló jogág, amely a büntetések, a büntetőjogi intézkedések, a büntető eljárási törvényben felsorolt legsúlyosabb jogkorlátozással járó kényszerintézkedések, a szabadságkorlátozást is tartalmazó igazgatási szankciók végrehajtását, annak előkészítését, megkezdését és rendjét; a kapcsolódó járulékos feladatokat, a közreműködő szervek és személyek feladatait; a végrehajtás hatálya alatt álló személy jogi helyzetét (jogait és kötelelességeit), a társadalomba való visszavezetésének, illetve beilleszkedésének módszereit; a jogok és kötelelességek érvényesítésének módját (büntetés-végrehajtási eljárás) szabályozza; amelyet széleskörű jogállami biztosíték (garancia) rendszer övez (ügyészi törvényességi felügyelet, bv. bírói hatáskör, bírósághoz és ombudsmanhoz fordulási jog, nemzetközi és társadalmi ellenőrzés).

33: Vókó György: Európai büntetés-végrehajtási jog. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2006. 49.o.

34: Lőrincz József: Büntetőpolitika és börtönügy. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2009. 132.o.

35: Lajtár István: A büntetés-végrehajtás feletti kontroll modelljei. Börtönügyi Szemle 2014. 1. szám <http://bv.gov.hu/download/8/ba/c0000/Bortonugyi%20Szemle%202014%201%20sz%20C3%A1m.pdf>

36: Dr. Szűcs András: A fogvatartottakkal kapcsolatos bánásmód törvényességének helyzete Magyarországon. Börtönügyi Szemle 2014. 1. szám

http://epa.oszk.hu/02700/02705/00055/pdf/EPA02705_bortonugyi_szemle_2003_3_009-018.pdf

A hazai jogszabályi rendszer csúcsát Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) testesíti meg, amelynek 29. cikke nevesíti legfőbb ügyésznek – mint az állam büntetőigényének a kizárólagos érvényesítését végrehajtó közvádlónak – és az ügyészségnek a függetlenségét. Továbbá egyéb feladatok között meghatározza a büntetés-végrehajtás törvényessége feletti felügyelet gyakorlását is.

A jogalkotó az Alaptörvény indokolásában az ügyészséget „az egyik klasszikus hatalmi ágnak sem alárendelt, önálló alkotmányos intézményként, a büntetőhatalom központi szereplőjeként határozza meg”³⁷, amely a büntetések végrehajtásának törvényességi felügyeletét hagyományos büntetőjogi jellegű feladatként látja el a további feladatai mellett³⁸.

Mindazonáltal igen érdekes ez a kettős személetű törvényességi felügyelet. Egyrészt felügyeli az állami erővel kikényszerített retorzió foganatosítását. Másrészt ellenőrzi a fogvatartott személy jogainak és kötelezettségeinek a realizálódását, akkor is, ha a fogvatartott a nyomozó hatóság krimináltaktikai és kriminálmotivációs tevékenységének az érintettje³⁹. Ennek okán szükségképpen társul a kontroll a büntetőeljáráshoz kapcsolódó „*kriminalisztika a bűncselekmények nyomozásának tudománya*”⁴⁰ tekintetében is. Összességében tehát az „ügyészi törvényességi felügyelet mindkét követelmény megvalósulását biztosítja, azaz hogy a szankció végrehajtás nélkül ne maradjon, továbbá, hogy a terhelti jogok és kötelezettségek ténylegesen érvényesüljenek, illetve teljesüljenek”⁴¹.

Az ügyészség feladatának kibontásához és realizálásához – az Alaptörvény adta felhatalmazás megvalósítására – törvényi szinten is több normában kellett a tevékenységeket meghatározni. Azokat, mintegy körbebástyázva szilárdan tartani.

Elsőként talán – mint egy alapszabályt – az ügyészségről szóló törvényt hozhatjuk fel⁴². Kiemelve, hogy a felügyeleti rendszer igen szerteágazó és igen sokrétű. Ennek okán a megvalósítás érdekében – a jogrendszerünk őrzőjeként – egy nagyon erős ügyészségre és ezáltal erős felügyeletre van szükségünk.

37: Magyarország Alaptörvénye: 29. cikkhez fűzött indokolás

38: Magyarország Alaptörvénye: 29. cikkhez fűzött indokolás

³⁹ FRIGYER LÁSZLÓI – MÁTYÁS SZABOLCS2 Gondolatok a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletéről; Hadtudományi Szemle 2017. 2. szám 409. o.

⁴⁰ : Mészáros Bence: A kriminalisztika és a magánnyomozás kapcsolata. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja a Magyar Rendészettudományi Társaság közreműködésével. Pécs, 2015. 133. o.

⁴¹: Belovics Ervin – Vokó György: A büntetés-végrehajtási törvény magyarázata. HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2014. 68. o.

⁴²: 2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről

Meg kell említenünk azt is, hogy hazánkban a büntetés-végrehajtás abszolúte állami privilégium, és a büntetéseket a jelenlegi jogrendszerünkben nem lehet „magánbörtönökben” végrehajtani. Nem érett meg rá sem a végrehajtó, sem a társadalmi közeg, hiszen sokszor még ebben az államilag részletesen szabályozott törvényességi felügyeleti rendszerben is sajnálatos módon előfordul visszaélés⁴³.

A témát érintő további fontos törvényi rendelkezés a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény. A büntetés-végrehajtási tevékenység felügyelete magának a fogvatartás alanyának – a fogvatartottnak – is megteremti azt a kiszámítható közeget, amely alapján tervezhetővé, „élhetővé” válik a falak között eltöltött idő⁴⁴.

Ugyanakkor azt sem szabad elfelejteni, hogy a fogvatartottak közeget is folyamatos felügyelet ellenőrzés alatt kell tartani. Ugyanis e nélkül a fogvatartottak a büntetés idejét kvázi csak „egymás továbbképzésére”⁴⁵ a bűnözői érdekeik erősítésére használnák. Továbbá azt sem lehet szem előtt tévesztetni a felügyelet során, hogy a fogvatartotti közeg egy „valóságos információs aranybánya”⁴⁶, mert a fogvatartottak sok esetben rendelkezhetnek olyan információval, amelyekre az ügyésznek vagy a nyomozó hatóságoknak akár operatív úton is, de szüksége lehet egy folyamatban lévő eljárás eredményes befejezése érdekében⁴⁷.

Igen fontos normatívának tekintjük a – büntetés-végrehajtási tevékenység szervezeti oldaláról alapvetésnek számító – 1995. évi CVII. törvényt, amely a büntetés-végrehajtási szervezetről szól. Igazából ez számít ez az első önálló törvényi szintű szabályozásnak a szervezet vonatkozásában. Hiszen ez tartalmaz konkrét szabályokat a szervezet jogállásra, irányítására, vezetésére, a személyi állományra, az intézetekre és intézményekre, az

43: Kóhalmi László: Az életfogytig tartó szabadságvesztés a magyar büntetőjogban Börtönügyi szemle 2006. 3. szám. 42.o.
http://epa.oszk.hu/02700/02705/00067/pdf/EPA02705_bortonugyi_szemle_2006_3_035-043.pdf (letöltés ideje: 2016.12.13.)

„Jogos félelmeket kelthet az, hogy az emberi jogok mennyire garantálhatók egy privatizált börtönben, olyan helyen, ahol az állami kontroll csak minimálisan működik. Mennyire lehet a reszocializációt és a profitmaximumot közös nevezőre hozni? A büntetés-végrehajtásban lezajló privatizációs folyamatról tehát elmondható, hogy az sok megválaszolatlan kérdést vet fel.”

⁴⁴ FRIGYER LÁSZLÓI – MÁTYÁS SZABOLCS2 Gondolatok a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletéről; Hadtudományi Szemle 2017. 2. szám 410. o.

⁴⁵ Kóhalmi László: A büntethetőségi korhatár kérdése. <http://jesz.ajk.elte.hu/kohalmi53.pdf>

„A büntetés-végrehajtási intézet ugyanis nem más, mint a bűnözők akadémiaja.”

⁴⁶ Frigyer László (2016): A kriminalisztika és a büntetés-végrehajtás kapcsolata In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határőrközlemények: A határrendészettől a rendészettudományig. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja. 287. o.

⁴⁷ Frigyer, László: Büntetés-végrehajtás és szervezett bűnözés

In: Frigyer, László (szerk.) Nemzetközi jellegű szervezett bűnözés nyomozásának kutatása információáramlási szempontból : Tanulmánykötet Budapest, Magyarország : Nemzeti Közszoigálati Egyetem Rendészettudományi Kar, (2018) 221.o.

intézkedésekre, a kényszerítő eszközök alkalmazására, a fogvatartottak nyilvántartására vonatkozóan.

A törvényességi felügyeleti eljárás gyakorlati végrehajtási menetét és a fogatosítás mikéntjét a büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészi tevékenységről- szóló 20/2014. (XII. 23.) LÜ utasítás határozza meg, amely XIV. fejezeten keresztül taglalja a tevékenység menteének egyes elemeit.

Mindazonáltal a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletének megvalósításához szükségképpen hozzátartoznak azok a – jelen tanulmányban és részleteiben nem elemzett – törvények⁴⁸ és egyéb normatívák is, amelyekből végrehajtás menete nap, mint nap táplálkozik.

Konklúzió

A tanulmány célja a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletének vizsgálata. Ennek keretében megállapításokat tettünk a jelenlegi struktúra történelmi gyökereire és kialakulására vonatkozóan, majd ezen vezérfonalak mentén elemzésre kerültek a törvényességi felügyelet szükségességének egyes alapkérdései. Továbbá – a teljesség igénye nélkül – kifejtésre kerülnek a felügyeletre vonatkozó hatályos szabályozás fontosabb normatívái.

Meglátásunk szerint a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyelte egy európai jogállamban elengedhetetlen. Ugyanis a szankciók alkalmazásának ultima ratio jellege végett ellenőrizni kell, hogy a fogatosítás az alkalmazási célnak megfelelően történik-e.

48: 2015. évi CLII. törvény a büntügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a büntügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény és azzal összefüggésben más törvények módosításáról

2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

2011. évi CXLIII. törvény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének kihirdetéséről

2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról

2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

Hiszen a „büntető jogszabályokat – mint már számtalan kutatás kimutatta – tilos általános problémamegoldó eszközként használni”⁴⁹.

Továbbá nagyon fontos, hogy a szankciókkal érintett és alapjogaiban korlátozott személyek számára biztosítva legyen a jogorvoslati lehetőség, a társadalmi kontroll és a nemzetközi szervezetekhez való fordulásjoga⁵⁰.

Felhasznált irodalom:

Bibó István: Akadémiai székfoglalója: AZ ÁLLAMHATALMAK ELVÁLASZTÁSA EGYKOR ÉS MOST. <http://mek.oszk.hu/02000/02043/html/290.html> 1947.

Mezey Barna (szerk.): Magyar Alkotmánytörténet. Oziris Kiadó Budapest, 2003. 428. o

Kőhalmi László: Az életfogytig tartó szabadságvesztés a magyar büntetőjogban

Börtönügyi szemle 2006. 3. szám.

http://epa.oszk.hu/02700/02705/00067/pdf/EPA02705_bortonugyi_szemle_2006_3_035-043.pdf

Vókó György: Európai büntetés-végrehajtási jog. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2006. 49.o.

Király Tibor: BÜNTETŐELJÁRÁSI JOG. Osiris Kiadó, Budapest, 2008. 35.o.

forrás: [file:///C:/Users/Dr.%20Frigyer/Downloads/2011_0001_527_jogi_alpantan%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Dr.%20Frigyer/Downloads/2011_0001_527_jogi_alpantan%20(1).pdf)

Lőrincz József: Büntetőpolitika és börtönügy. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2009. 132.o.

Takács Albert: A hatalommegosztás elve az alkotmányos értékek rendszerében.

http://uni-nke.hu/uploads/media_items/a-hatalommegosztas-elve-az-alkotmanyos-ertekek-rendszereben.original.pdf 2011.

⁴⁹ Kőhalmi László (2012): Jobbiztonság és büntető jogalkotás. In: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán (szerk.): TANULMÁNYOK „A BIZTONSÁG RENDÉSZETTUDOMÁNYI DIMENZIÓI – VÁLTOZÁSOK ÉS HATÁSOK” CÍMŰ TUDOMÁNYOS KONFERENCIÁRÓL. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 2012.; 94. o. (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények; XIII.) (ISSN 1589-1674)

⁵⁰ Vókó György: A magyar büntetés-végrehajtási jog, Dialóg Campus Kiadó - Nordex Kft. (2014) http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_528_Voko_Gyorgy_Magyar_buntetes_vegrehajta_si_jog/ch02s07.html#id611744 (letöltés ideje: 2016. 12. 11.)

„A büntetés-végrehajtást övező garanciarendszerhez hozzátartozik az adott végrehajtási tevékenységet irányító, vezető, ebből fakadó belső ellenőrzésén túlmenően az ügyészi törvényességi felügyelet, a nemzetközi ellenőrzés, társadalmi ellenőrzés, az elítéltek – mint minden embernek – az ombudsmanhoz, valamint nemzetközi szervezetekhez fordulási joga, az utóbbi szervezetek látogatásai is. Ahol az egyes emberek alapjogai korlátozás alá esnek – ha törvény vagy bírósági ítélet alapján is történik ez – a legmesszebbmenő védelmet kell nyújtani az esetleges hatalommal való visszaéléssel, az emberi jogok súlyos megsértésével szemben.”

Kóhalmi László (2012): Jogbiztonság és büntető jogalkotás. In: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán (szerk.): TANULMÁNYOK „A BIZTONSÁG RENDÉSZETTUDOMÁNYI DIMENZIÓI – VÁLTOZÁSOK ÉS HATÁSOK” CÍMŰ TUDOMÁNYOS KONFERENCIÁRÓL. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, 2012.; 94. o. (Pécsi Határőr Tudományos Közlemények; XIII.) (ISSN 1589-1674)

Ruzsonyi Péter: Pönológiai alapvetések. In: Ruzsonyi Péter (szerk.): Tendenciák és alapvetések a bűnügyi tudományok köréből. Nemzeti Közszerológati Egyetem rendészettudományi Kar. Budapest, 2014. 199. o.

Szilágyi Péter: Jogi alaptan. ELTE Eötvös Kiadó 2014. 227.o.

Vókó György: A büntetés-végrehajtási jog szerepe a jogállamban. Börtönügyi Szemle 2014. 1. szám

<http://bv.gov.hu/download/8/ba/c0000/Bortonugyi%20Szemle%202014%201%20sz%C3%A1m.pdf>

Lajtár István: A büntetés-végrehajtás feletti kontroll modelljei. Börtönügyi Szemle 2014. 1. szám

<http://bv.gov.hu/download/8/ba/c0000/Bortonugyi%20Szemle%202014%201%20sz%C3%A1m.pdf>

Dr. Szűcs András: A fogvatartottakkal kapcsolatos bánásmód törvényességének helyzete Magyarországon. Börtönügyi Szemle 2014. 1. szám

http://epa.oszk.hu/02700/02705/00055/pdf/EPA02705_bortonugyi_szemle_2003_3_009-018.pdf

Mészáros Bence: A kriminalisztika és a magánnyomozás kapcsolata. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja a Magyar Rendészettudományi Társaság közreműködésével. Pécs, 2015. 133. o.

Belovics Ervin – Vókó György: A büntetés-végrehajtási törvény magyarázata. HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2014. 68. o.

Vókó György: A magyar büntetés-végrehajtási jog, Dialóg Campus Kiadó - Nordex Kft. (2014)

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_528_Voko_Gyorgy_Magyar_buntetes_vegrehajtasi_jog/ch02s07.html#id611744

Magyarország Alaptörvényéhez fűzött indokolás

Frigyer László (2016): A kriminalisztika és a büntetés-végrehajtás kapcsolata In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Pécsi Határörközlemények: A határrendészettől a rendészettudományig. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja.

FRIGYER LÁSZLÓ – MÁTYÁS SZABOLCS Gondolatok a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletéről; Hadtudományi Szemle 2017. 2. szám 406-413.o.

Frigyer, László: Büntetés-végrehajtás és szervezett bűnözés

In: Frigyer, László (szerk.) Nemzetközi jellegű szervezett bűnözés nyomozásának kutatása információáramlási szempontból : Tanulmánykötet Budapest, Magyarország : Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, (2018)

Jogszabályok:

Magyarország Alaptörvénye

2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

2015. évi CLII. törvény a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény és azzal összefüggésben más törvények módosításáról

2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról

2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

2011. évi CXLIII. törvény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének kihirdetéséről

2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről

2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról

1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól

1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

20/2014. (XII. 23.) LÜ utasítás a büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészi tevékenységről

A TURIZMUSBIZTONSÁG EGYES ÖSSZETEVŐINEK VIZSGÁLATA A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN⁵¹

Dr. Mátyás Szabolcs Ph.D. adjunktus - Dr. jur. Tokodi Panna Ph.D. hallgató

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

mszabolcs1975@gmail.com

tokodi.panna@gmail.com

The International Tourism World Organisation does not consider Hungary, Poland, Czech Republic and Slovakia as a separate touristic region. However, taking into account the current touristic trends we can say that more and more, especially people arriving from far places, look upon this area as one region and during their holiday they visit several countries. The current study aims to introduce and analyse the current trends of tourism safety of the V4 countries.

kulcsszavak: turizmus, biztonság, rendészet, turizmusbiztonság, bűnözés

1. Bevezetés

Globálisan nézve, az elmúlt néhány évben a turizmus évről évre rekordokat döntött. Ha összehasonlítjuk a turizmusban részt vevők számát a néhány évtizeddel ezelőtti értékekkel, akkor bámulatos fejlődésnek lehetünk tanúi. A Föld lakosságának közel 20%-a a turizmusnak valamilyen formájában vett részt (2018: 1,4 milliárd fő), a turizmusból származó bevétel pedig globálisan meghaladta az 1400 milliárd dollárt (UNWTO, 2019). A jelentős mértékű növekedéshez, még ha „csak” a lélekszámuknak megfelelő arányban is, de a közép-európai országok is hozzájárultak.

Mind a négy országgal kapcsolatban elmondhatjuk, hogy a történelmi gyökerek nagyon hasonlóak, ugyanakkor sajátos és számos esetben külön utat jártak be a jelenlegi fejlettségi szint eléréséhez. Kijelenthetjük, hogy a visegrádi országok hasonló társadalmi-gazdasági problémákkal küzdenek, közel azonos a gazdasági fejlettségük, és a turisztikai trendek is számos mutató tekintetében nagy hasonlóságot mutatnak. Semmiképp sem túlzás tehát azt kijelenteni, hogy a visegrádi négyeknek a turizmus területén közös a múltjuk, közös a jelenük és közös a jövőjük.

⁵¹ Másodközlés: elsődleges megjelenés:

Mátyás Szabolcs-Tokodi Panna (2020): **A turizmusbiztonság összetevőinek vizsgálata visegrádi országokban**. In: Berghauer Sándor (szerk.): TÁRSADALOMFÖLDRAJZI FOLYAMATOK KELET-KÖZÉP-EURÓPÁBAN: PROBLÉMÁK, TENDENCIÁK, IRÁNYZATOK Nemzetközi földrajzi konferencia Beregszász, 2020. március 26–27. Tanulmánykötet 2. kötet. pp. 515-522. (<http://kmf.uz.ua/kiadvanyaink/tarsadalomfoldrajzi-folyamatok-kelet-kozep-europaban-problemak-tendenciak-iranyzatok-2-kotet/>)

2. A visegrádi országok turizmusának főbb mutatószámai

Globálisan nézve a világ turistaérkezéseinek adatait, hatalmas mennyiségi fejlődésnek lehetünk tanúi. Míg 1990-ben még a fél milliárdot sem érte el a turisták száma (435 millió fő), addig 2018-ra már az 1,4 milliárdot is meghaladta, vagyis a Föld lakosságának közel 1/5-e vett részt valamilyen formában a turizmusban (1. táblázat). Vagyis, harminc év alatt közel négyszeresére emelkedett a nemzetközi turizmusba bekapcsolódók száma. Európa esetében ugyancsak jelentős növekedésnek lehetünk tanúi (1990: 261,5 millió fő; 2018: 709,9 millió fő), azonban a növekedés mértéke valamivel szerényebb, ami részben azzal magyarázható, hogy az európai turizmus magasabb szintről indult, mint a mennyiségi bővülést produkáló országok többsége.

A V4 országokba érkező turisták száma együttesen meghaladta az 50 millió főt (2017: 53,25 millió fő), a turizmusból származó bevétel pedig a 30 milliárd dollárt. Európa népessége 746,5 millió fő (2018) (KSH), a visegrádi országok népessége pedig 64,34 millió fő (2018), vagyis Európa népességének 8,62%-a. Ennek ellenére a turistaérkezéseknek csak a 7,9%-át adja az országcsoport. A turizmusból származó bevétel alapján 5,5%-kal részesednek a visegrádi országok, ami még kisebb részesedést eredményez, mint a fogadott turisták száma alapján. Ezek alapján megállapíthatjuk, hogy jelenleg azok a turisták keresik fel nagyobb számban a V4 országait, akik relatíve keveset költenek. A témával foglalkozó szakmai anyagok rendszeresen kiemelik, hogy jelentősen nő a „gazdagabb” országokból érkező turisták száma és aránya, ennek ellenére a turisták többsége még mindig a kevesebbet költő turisták közül kerül ki (Dávid et al. 2008).

1. táblázat: A turistaérkezések száma (millió fő/év) és a turizmusból származó bevétel (milliárd USD)

	turistaérkezések száma (millió fő)			turizmusból származó bevétel (milliárd USD)		
	2010	2017	2018	2010	2017	2018
világ összesen	952	1329	1401	975	1346	1451
Európa összesen	486,368	673,265	709,990	422,801	519,464	570,463
Magyarország	9,51	15,785	17,152	5,628	6,17	6,93
Lengyelország	12,47	18,4	19,623	9,576	12,772	14,042
Csehország	8,629	13,665	-	7,172	6,933	7,451
Szlovákia	5,415	5,4 ⁵²	-	2,233	2,923	3,2
V4-ek összesen	36,024	53,25	-	24,609	28,798	31,623

Forrás: UNWTO 2000-2019

⁵² Az UNWTO 2019-es jelentésében nem volt elérhetőek a turistaérkezésekre vonatkozó 2017-es és 2018-as szlovák, illetve a 2018-as cseh adatok. A 2017-es szlovák adat a turizmusonline.hu adata alapján került megadásra.

3. A turizmusbiztonság egyes tényezői a visegrádi országokban

3. 1. Közbiztonság

Mint az a fentiekben is említésre került, a közbiztonság az egyik legfontosabb tényezője a turizmusbiztonságnak (Mészáros et al. 2019). Egy adott ország esetében ezért a közbiztonság helyzete nagymértékben befolyásolhatja az érkező turisták számát. A visegrádi országok esetében rendkívül pozitív tényként könyvelhetjük el, hogy a Nyugat-Európában sajnos rendszeressé váló terror- és egyéb jellegű támadások gyakorlatilag ismeretlenek, ami nagymértékben növeli a közbiztonságot, az országcsoportba érkező turisták szubjektív biztonságérzetét.

A terrortámadások mellett nagy jelentőségű az angol nyelvű szakirodalom által „street crime” típusú bűncselekményeknek nevezett deliktumcsoport (pl. rablás, zseblopás, gépjárműfeltörés). Minden olyan bűncselekmény ide sorolható, amelyet az utcán követnek el. Az ide tartozó bűncselekmények nagyban rontják a szubjektív biztonságérzetet, az országimázsra pedig rendkívül negatív hatással vannak. Az utcán elkövetett bűncselekmények tehát nagyban meghatározzák azt, hogy egy turista milyen „szájízzel” távozik egy országból.

Az egyes országok bűncselekményi értékeinek egzakt összevetése számos problémát vet fel, azonban néhány mutató segítségével mégis érdemes azt érzékeltetni, hogy mennyivel más gyakorisági mutatók jellemzik a visegrádi országokat, mint egyes Nyugat-európai országokat.

3.1.1. Emberölés

A szubjektív biztonságérzetet legjobban befolyásoló deliktum az emberölés (Mátyás 2008). Ezzel kapcsolatban azonban meg kell említeni, hogy a turistákat ilyen jellegű támadás elvétve éri (Hautzinger 2019), így ez a bűncselekmény típus kevésbé befolyásolja a turistákat egy desztináció kiválasztása során (Latin-Amerika, Afrika és Ázsia egyes országaiban viszont egyértelműen negatív tényezőként jelentkezik). A magyar (1,6) és a szlovák (1,47) értékek az európai középmezőnyben foglalnak helyet, a lengyel (0,73) és a cseh (0,62) gyakorisági mutatók pedig az EU-n belül is kifejezetten jónak számítanak (Eurostat, 2017).

3.1.2. Gépjárműlopás

A gépjárműlopás esetében szignifikáns különbség hazánk, Lengyelország és Szlovákia között nem figyelhető meg. Csehországban viszont évek óta magas a gépjárműlopások száma, ami negatívan hathat a saját vagy bérelt gépjárművel Csehországba érkező turistákra. Európa legfertőzöttebb országaitól azonban még a cseh értékek is jóval elmaradnak (Luxembourg: 328, Görögország: 269, Olaszország: 257).

3.1.3. Rablás

A rablás a szubjektív biztonságérzetet ugyancsak rendkívül negatívan befolyásolja, egy ország imázsát nagyban rontja, ha egy turista nem sétálhat biztonságban. A rablás gyakorisági mutatói hazánkban és Szlovákiában a legalacsonyabbak (az EU 28 tagállama közül a legjobb volt), Csehországban és Lengyelországban pedig valamivel magasabbak, de még ezzel az értékkel is az EU-s átlag alatti értékkel rendelkeznek (Belgium: 167, Franciaország: 150, Spanyolország: 144). A rablás bűncselekménye kapcsán viszont azt feltétlenül meg kell említenünk, hogy a nemzetközi összehasonlítás számos kérdést vet fel, ami miatt a kriminálstatisztikai adatokat megfelelő forráskritikával kell kezelni (pl. a lakosság feljelentési hajlandósága, eltérő jogi normák és különböző bűncselekményi kategóriák) (Mátyás et al. 2019).

3.1.4. Lakásbetörés

A lakásbetörések ugyancsak érinthetik a turistákat, elsősorban azokat, akik lakást, apartmant stb. bérelnek. Az elmúlt néhány évben mind inkább elterjedő Airbnb esetében pedig különösen nagy jelentősége van, hiszen így a turisták is könnyen lakásbetörés áldozatává válhatnak (Jancsik – Michalkó – Csernyik 2018). E bűncselekmény tekintetében hazánk a legérintettebb (216: 205,9) a V4 országok között, a cseh érték (2016: 76,1) pedig több mint kétszerese a lengyel és a szlovák gyakorisági értékeknek (2016: 30,0 és 32,5).

3.1.5. Zseblopás

Az Eurostat nem szolgáltat adatokat a zseblopásokkal kapcsolatban. A magasabb életszínvonalú országok esetében főként a szegényebb országokból érkező zsebesek „dolgoznak”, míg a szegényebb országokban főként a helyi lakosság „szolgáltatja” a zsebtolvajokat (Mátyás 2016). A visegrádi országok esetében elmondható, hogy a zsebtolvajok részben helyiek, részben pedig a közeli országokból származnak (pl. Románia, Ukrajna).

2. Közlekedésbiztonság

A biztonságos helyváltoztatás alapvető igényként jelentkezik nemcsak a turisták, hanem minden ember részéről. A turisták azonban elsősorban azért utaznak, hogy minél többet lássanak, minél több látványosságot tudjanak felkeresni. Ennek során rendszerint nagy számban veszik igénybe a különféle közlekedési eszközöket. Az országimázs szempontjából rendkívül negatív az, amikor a fogadó terület nem tudja garantálni a turisták biztonságos helyváltoztatását (Mátyás 2019).

A közlekedésbiztonság szempontjából az egyik legobjektívabb mutató az 1 millió főre vetített halálos közlekedési balesetek száma. A szlovák értékek (46 fő) az EU átlag alattiak (49 fő), a cseh (62 fő), a magyar (64 fő) és a lengyel (76 fő) gyakorisági értékek viszont valamelyest magasabbak, mint az Európai Unió átlaga.

A közlekedésbiztonsággal kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy a visegrádi országok a rendszerváltozás óta jelentősen fejlődtek ezen a területen is, azonban a legfejlettebb Nyugat-európai országokhoz képest még mindig lemaradásban vannak.

A biztonságosabb és gyorsabb közlekedést garantáló autópályák hossza folyamatosan növekszik, ami a biztonság mellett az elérhetőségét is javítja a térségnek. Rendkívül pozitív tényként értékelhető, hogy 2019 decemberében megépült az utolsó hiányzó útszakasz is, így Budapestről Prágáig már autópályán lehet eljutni.

A visegrádi országok járműparkjának átlagéletkora magasabb, mint a Nyugat-európai országban, azonban ez nem okoz olyan mértékű kockázatot, amely a közlekedésbiztonságra jelentős hatással lenne.

3. A természeti környezet biztonsága

A visegrádi országok szerencsések abban a tekintetben, hogy az országaik kivétel nélkül tektonikailag nyugodt területen fekszenek, így jelentősebb földrengésektől nem kell tartani, szeizmikusan pedig inaktív a terület, így vulkánkitörések sem fenyegetik sem az ott lakókat, sem a turistákat.

Az állam szerepe a természeti környezet biztonságánál elsősorban abban keresendő, hogy képes legyen előre jelezni (monitorozni) a várható eseményt. A térségben előforduló veszélyek többségével kapcsolatban a szolgálatok megfelelő előrejelzéssel képesek élni, ami pozitív tényezőként értékelhető. Ennek ellenére is következnek be tragédiák, így pl. 2019 augusztusában, amikor a Tátrában egy hirtelen jött következtében 5 villámcsapás következtében meghaltak (Iván 2019). A természeti környezettel kapcsolatos kockázatokat elsősorban a magasabb térszíneken (Lengyelország és Szlovákia esetében), az időjárási szélsőségek okozta folyóvíz áradások, lavinaveszély stb. jelentik.

4. Egészségbiztonság

A térség egészségét vizsgálva kijelenthetjük, hogy jelentős egészségügyi kockázattal egyik ország sem rendelkezik és jelentős regionális eltérések sem figyelhetők meg. Az oltottság mértéke mind a négy országban megfelelő szintű, így jelentősebb járványok kialakulásától nem kell tartani. A V4 országok mindegyikéről elmondható, hogy az általános higiéniai viszonyok, az egészségügyi ellátás színvonala és az élelmiszerbiztonsági szabványok európai színvonalúak, nem rejtenek kockázatot az utazók számára.

A nyári átlaghőmérsékletek emelkedése a turisták számára is számos kockázatot rejt. Sőt, esetükben hatványozottan jelentkezhettek e tényezők, mivel ők a legmelegebb napokon is minél többet szeretnék látni, minél több helyre kívánnak eljutni. Az extrém meleg hőmérsékletű napokon a kiszáradás, a napszúrás és a bőr leégése, különösen a vízpartok mentén (pl. Balaton, Velencei-tó) és a strandokon jelenthet veszélyt. Egészségügyi kockázatként jelentkehetnek a nagytestű állatok, mérges rovarok és hullók. A visegrádi országok e tekintetben is szerencsésnek tekinthetők, mivel relatíve kevés veszélyes állatfaj fordul elő.

5. Műszaki biztonság

Műszaki biztonság alatt mindazon veszélyforrásokat értjük, amelyek a turistákat érhetik a különféle eszközök, berendezések, közlekedési eszközök stb. használata során (baleset, káresemény stb.). A műszaki biztonság kapcsán kijelenthetjük, hogy kielégítő a visegrádi országokban tapasztalt műszaki biztonság, azonban a Nyugat-európai országokhoz képest van lemaradás. Gondolhatunk ennek kapcsán az utak és járdák minőségére, melyek számos balesetnek lehetnek a forrásai. Az EU tagállamairól elmondható, hogy ezen a területen is többnyire egységes standardok bevezetését tette kötelezővé, amely ezáltal garanciát is jelent arra, hogy a műszaki biztonság területén nagy különbségek ne legyenek az Európai Unió egyes tagállamai között. Azt viszont érdemes megemlíteni, hogy az egyes országok között lévő gazdasági különbségek eredményezhetnek a műszaki biztonság terén is eltérő viszonyokat (pl. rosszabb minőségű utak, gépjárművek).

6. Fogyasztás biztonsága

A fogyasztás biztonsága alatt a turista fogyasztásának széles körét kell értenünk. Gondolhatunk az étel fogyasztására is, de bármilyen egyéb fogyasztásra is (pl. szolgáltatás, ajándéktárgy). Sajnos a világ bármely országában előfordulhat az, hogy kihasználva a turista kiszolgáltatottságát, az éttermekben túlszámláznak, a taxis nagyobb kerülővel viszi a turistát kívánt helyre stb. Ebben a tekintetben a négy ország között szignifikáns különbség nem figyelhető meg, a hasonló társadalmi és gazdasági fejlettség közel azonos problémákat indukál. Érdemes továbbá megemlíteni a megvásárolt termékek eredetével kapcsolatos problémákat. Az EU-s országok döntő többségénél elmondható – így a visegrádi országok esetében is – hamis márkajelzéssel vagy eredetjelzéssel ellátott termékek köre a turisztikailag frekventált területeken nem jelentős. Hasonló kijelentéseket tehetünk a fogyasztóvédelmi szabványokkal kapcsolatban is, közel azonos szándékkal találkozhatunk.

7. Eligazodás / tájékozódás biztonsága

Legvégül pedig tegyünk említést az eligazodás/tájékozódás biztonságról. Látszólag a kevésbé fontos területei közé tartozik a biztonságnak, azonban e nélkül nem érezheti azt a turista, hogy valóban biztonságban van. Elég, ha csak arra gondolunk, hogy egyre rövidülnek az utazások, és az egyre rövidebb időtartamok alatt egyre fontosabb az, hogy minél gyorsabban eljussunk a kívánt attrakcióhoz, s a lehető legkevesebb időt töltsük fölösleges keresgetéssel. Az idő szerepe egyre inkább felértékelődik a turizmusban. Ennek kapcsán három tényezőt érdemes megvizsgálni. 1. a helyi lakosság segítőkészsége, 2. a helyi lakosság idegen nyelv ismerete, 3. idegen nyelvű információs táblák, feliratok és egyéb a tájékozódást megkönnyítő tényezők.

A visegrádi országok esetében az idegen nyelv ismerete viszonylag alacsony szintű. Magyarország Nagy-Britannia után legrosszabb eredménnyel rendelkezik, Csehország a 19., Szlovákia a 14., míg Lengyelország a 13. a 15 és 30 év közöttiek nyelvtudását illetően. Zárójelben azért érdemes megjegyezni, hogy az előttünk lévő visegrádi országok szláv nyelvű nemzetek, így esetükben az eredményeket jelentősen javítja az a tény, hogy egymás nyelvét viszonylag könnyen meg tudják tanulni (pl. szlovák és cseh nyelv gyakorlatilag megegyezik).

A legtöbb EU-s országhoz képest lemaradásban van az országcsoport az idegen nyelv tudását illetően, ami az eligazodás biztonságát illetően egyértelműen hátrányként értelmezhető. Ezt a problémát valamelyest enyhíti az a tény, hogy a leginkább frekvenciált desztinációk információs táblákkal és egyéb idegen nyelvű kiírásokkal többségében jól el vannak látva, illetve az ezen a területen dolgozók jórészt beszélnek a leggyakoribb világnyelveket. A helyi lakosság segítőkészségével kapcsolatban meglehetősen nehéz egzakt indikátorokat használni, azonban az európai lakosok többségéről elmondható, hogy megértő és segítőkész a turistákkal szemben.

Összegzés

A V4 országok esetében az elmúlt másfél évtized jelentős emelkedése ellenére sem éri el az európai átlagot a turistaérkezések száma és a turizmusból származó bevétel. Megállapítható, hogy a közbiztonság, mint a turizmusbiztonság egyik legfontosabb szegmense, relatíve jó mutatókkal rendelkezik, amely a jövőre nézve is rendkívül biztató. A közlekedésbiztonság, a műszaki biztonság és az eligazodás biztonság esetében a kontinens nyugati feléhez képest lemaradásban van az országcsoport, az elmúlt néhány évtizedben megfigyelhető jelentős fejlődés ellenére is. A fogyasztásbiztonság, a természeti környezet biztonsága és az egészségbiztonság esetében viszont nem figyelhető meg jelentős különbség az EU legfejlettebb országaihoz képest sem.

Felhasznált irodalom

Dávid, Lóránt ; Bujdosó, Zoltán ; Tóth, Géza (2008): Tourism planning in the Hajdú-Bihar – Bihar Euroregion In: Süli-Zakar, I (szerk.) Neighbours and partners : on the two sides of the border Debrecen, Magyarország : Kossuth Egyetemi Kiadó, pp. 323-332.

Hautzinger Z. 2019: *Külföldiekkel szembeni büntetőeljárás?* In: Miskolci Jogi Szemle, különszám, I. kötet, pp. 349-358

<https://ec.europa.eu> (2019. 12. 25.)

https://www.ksh.hu/interaktiv/grafikonok/vilag_nepessege.html (2019. december 25.)

Iván A. 2019: *Öten meghaltak, több mint százán megsérültek villámcsapások miatt a Tátrában* (<https://index.hu> – 2019. 12. 21.)

Jancsik A. – Michalkó G. – Csernyik M. 2018: *Megosztás megosztottság nélkül – az Airbnb és a budapesti szálláshelypiac átalakulása.* In: Közgazdasági Szemle 65. pp. 259-286.

Mátyás Sz. et al. 2019: *A rendőri elérhetőség és a bűnözés közötti összefüggések térbeli elemzése.* In: Területi Statisztika, pp. 152-163.

Mátyás Sz. 2016: *A külföldi bűnelkövetők területi és strukturális jellemzői Magyarországon.* In: Hautzinger Zoltán (szerk.): A migráció bűnügyi hatásai, MRTT, Budapest, pp. 75-88.

Mátyás Sz. 2019: *Kína turizmusának főbb jellemzői, különös tekintettel Peking turizmusbiztonságára.* In: Marton Zs.-Németh K.-Péter E. (szerk.): III. Turizmus és Biztonság Nemzetközi Tudományos Konferencia tanulmánykötete, Pannon Egyetem, pp. 98-106.

Mátyás, Sz. 2008: *Police collaboration of Hungarian and Romanian counties on the frontier.* Neighbours and Partners: On the two sides of the border. Kossuth Kiadó, Debrecen, pp. 203-2010.

Mészáros B. et al. 2019: *Biztonság és bizalom a kormányzatban.* In: Kaiser Tamás (szerk.): A Jó Állam mérhetősége III. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, pp. 9-29

Pálfy K. 2018: *Átlag alatti a magyar fiatalok idegennyelv-tudása az EU-ban* (<https://hu.euronews.com> - 2019. december 24.)

Rekordszámú turista Szlovákiában
(http://turizmusonline.hu/kulfold/cikk/rekordszamu_turista_szlovakiaban – 2019. 12. 25.)

UNWTO 2019: *International Tourism Highlights 2019 edition* (<https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152> – 2019. 12. 6.)

Kriminalisztikai szösszenet
avagy
miért kell(ene) a büntetés-végrehajtási szervezet személyi állományának
kriminalisztikai ismereteket oktatni

Kulcsszavak: büntetés-végrehajtás és a kriminalisztika

A kriminalisztika rendszerszintű oktatása régóta jelen van a magyarországi rendvédelmi szféra állománya vonatkozásában, amely alól a büntetés-végrehajtási szervezet sem lehet kivétel, hiszen a tevékenysége és a tevékenységének alanya szükségképpen kötődik a bűncselekményekhez, azok elkövetőihez.

Mi sem bizonyítja ez jobban, mint az, hogy a büntetés-végrehajtási tiszti képzés már nagyon régóta a rendőrséghez kötődik, igazából azzal párhuzamosan egybefonódva zajlik. Ennek kapcsán már 1959-től a régi Rendőrtiszti Főiskola területén működő rendőrákadémia keretében zajlott a bv. tisztek képzése, amelyet 1972-től hivatalosan is önálló tanszék keretében történő oktatás vett át a Rendőrtiszti Főiskola képzési rendszerébe ágyazva.⁵⁴

Más besorolásban vizsgálva is szintén szembeötlik, hogy a büntetés-végrehajtás – mint igazságszolgáltatási történeti kategória – és a kriminalisztika – amelynek a gyakorlata nem más, mint a bűnügyi nyomozás⁵⁵ – feltétlenül kapcsolatban vannak egymással.

Ugyanakkor sajnálatos tény, hogy ezidáig a büntetés-végrehajtás és a kriminalisztika kapcsolatának vizsgálata még viszonylag kevés figyelmet kapott a rendészettudományi kutatások során⁵⁶.

⁵³ DR. FRIGYER LÁSZLÓ r. őrnagy a Nemzeti Közszerületi Egyetem Rendészettudományi Kar Nyomozáselméleti Tanszék egyetemi tanársegéde

⁵⁴ <https://rtk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/buntetes-vegrehajtasi-tanszek/rolunk> : A tanszék története

⁵⁵ Mészáros Bence: A kriminalisztika és a magánnyomozás kapcsolata. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja a Magyar Rendészettudományi Társaság közreműködésével. Pécs, 2015. 136. o.

⁵⁶ Frigyer, László: A kriminalisztika és a büntetés-végrehajtás kapcsolata

Joggal vetődik fel a kérdés, hogy ennek mi az oka, ha a rendőr és a bv. tiszti képzés is egy helyen zajlik?

A válasz több szempontból is megközelíthető.

Egyrészt a büntetés-végrehajtás egy olyan speciális zárt rendszer, amelyre nem lehet egy az egyben a rendőri képzés gyakorlatát és tematikáját alkalmazni. Ugyanis annak ellenére, hogy a bűnöző – mint a tevékenységük alanya – egyformán jelen van a rendőrség és a büntetés-végrehajtás vonatkozásában, nem kerül azonos kontextusban magával az érintett szervezettel. Sőt a viszonyrendszert szabályozó normák is – természetesen átfedésekkel – más tartalomúak.

Más részről az is következetes megállapítás, hogy azon környezetben, ahol sok bűnöző van jelen ott sokkal olyan személy összpontosul – az általános állampolgári civil környezethez képest – akik nem természetesen tartják be az együttélés morális, erkölcsi és jogi szabályait. Azaz potenciálisan sokkal több személy – szeretne vagy ha lehetősége lenne – követne el szabályszegést, bűncselekményt.

A fenti gondolati okfejtés eredményeképpen arra a következtetésre juthatunk, hogy ezen kriminális közegben – a rend fenntartása, vagy büntetés-végrehajtási terminus technikussal élve a fogvatartás biztonságának szavatolása érdekében – nagyobb fokú kriminalisztikai gondolkodásmódra van szükség a bekövetkezett szabályellenes cselekmények elkövetőinek az utólagos felderítése vagy az ilyen cselekmények megelőzése érdekében. Azaz szükségszerű a kriminalisztikai gondolkodás megvalósításához a kriminalisztikai oktatás legalább alapszintű megvalósítása.

Természetesen a rend fenntartása alapvetően közrendvédelmi eszközökkel is megvalósítható. sőt sok esetben például a szolgálati kutyák alkalmazásával akár teljes bizonyossággal realizálható is. Hiszen a szolgálati kutya „mint kényszerítő eszköz – pusztán megjelenésével saját maga használatát előzi meg”⁵⁷. Azaz a már a jelenléte biztonsággal szavatolja a fogvatartás biztonságának megtartását.

In: Gaál, Gyula; Hautzinger, Zoltán (szerk.) A határrendészettől a rendészettudományig Pécs, Magyarország : MHT Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, (2016) 283. o.

⁵⁷ Frigyer László: A szolgálati kutyák és vezetőik képzésének, továbbképzésének szabályozása, a fejlesztés szükséges irányai a büntetés-végrehajtásnál; Börtönügyi Szemle 2009. I. szám 44. o.

Ugyanakkor a rend- és a fogvatartás biztonságának meg- és fenntartása nem függhet csak – a pillanatnyilag fizikailag is jelen lévő – lenyűgöző erőt sugárzó eszközök felvonultatásától.

Hiszen ilyen telített kriminális közegben a hosszú távú biztonságos megoldáshoz mindenképpen szükség van kriminalisztikai gondolkodásra is.

Ugyanis azt nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy fogvatartottak között nem csak rendet kell tartani, hanem a milliót is folyamatos kontroll alatt kell tartani:

- egyrészt azért, nehogy a zárka titokzatos terepe „egymás továbbképzésére”⁵⁸ irányuljon.
- másrészt pedig azért, hogy a fogvatartotti környezetben rejlő rengeteg információ⁵⁹ mind a büntetés-végrehajtás szervezet, mind a nyomozó hatóságok, ügyészség és a bíróságok részére is sok esetben szolgálhat valóban értékes információkkal.⁶⁰

Mindazonáltal a helyzet szerencsére nem aggasztó, hiszen a büntetés-végrehajtási tiszti képzésben mind a hajdani Rendőrtiszti Főiskolán, mind a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán jelen van (volt) a kriminalisztikai ismeretek, mint alapszintű kriminalisztikai képzés. Sőt a mesterképzésben is lehetősége van a hallgatóknak – a büntetés-végrehajtási szervezet szemszögéből vizsgált – speciális kriminalisztikai ismeretek megszerzésére 'A fogvatartási hely kriminalisztikája' elnevezésű tantárgy⁶¹ keretében.

Ugyanakkor mindez sajnos nem mondható el a büntetés-végrehajtási tiszthelyettesei és zászlósi kategóriákba tartozó hivatásos állományú kollégák oktatása vonatkozásában. Az ő esetükben külön célirányos önálló tantárgyi vonatkozású képzés a kriminalisztikai ismeretek fejlesztése érdekében nem történik. Ilyen tantárgy jelenleg nincs az oktatási palettájukon⁶².

Szerencsés lenne, ha egy alapvető kriminalisztikai képzés a tiszthelyettesi és a zászlósi kategóriában is megjelenhetne. Ugyanis a hivatásos állomány tagjai közül ezen kategóriába tartozók képviselik a nagyobb létszámot és ők az alsóbb szintű végrehajtói állomány is.

⁵⁸ Köhalmi László: A büntethetőségi korhatár kérdése. <http://jesz.ajk.elte.hu/kohalmi53.pdf>
„A büntetés-végrehajtási intézet ugyanis nem más, mint a bűnözők akadémiaja.”

⁵⁹ egy „valóságos információs aranybánya”

⁶⁰ Frigyer, László: Büntetés-végrehajtás és szervezett bűnözés

In: Frigyer, László (szerk.) Nemzetközi jellegű szervezett bűnözés nyomozásának kutatása információáramlási szempontból : Tanulmánykötet Budapest, Magyarország : Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, (2018) 221.o

⁶¹ <https://rtk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/buntetes-vegrehajtasi-tanszek/rolunk>

⁶² <https://bv.gov.hu/hu/intezmenyek/bvszotr/oktatasi-kozpont/oktatasisegedanyagok>

Így természetesen sokkal több esetben és sokkal hosszabb ideig tartózkodnak közevetlenül a fogvatartotti kriminális közegben. Azaz szükségképpen ők lennének azok, akiknek a leghasznosabb lenne egy kriminalisztikai gondolkodásmódot megtanító alapszintű képzés.

Summázat

Meglátásom szerint szükség lenne egy központilag koordinált kriminalisztikai alapképzésre a bv. szervezet teljes személyi állománya vonatkozásában kriminális közeg és az ott folyó információáramlás egységesebb kezelése érdekében.

Ugyanakkor az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a bv. szervezet tevékenységét mérő számadatok azt mutatják, hogy azonnal kezelendő probléma nem vetődik fel, hiszen a fogvatartás biztonsága tartható és rendszerszintű működési problémák sincsenek. De a továbbá megelőzéshez az oktatás megszervezése nagyban hozzájárulhat.

Felhasznált anyagok:

- 1- <https://rtk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/buntetes-vegrehajitasi-tanszek/rolunk> : A tanszék története
- 2- **Mészáros Bence:** A kriminalisztika és a magánnyomozás kapcsolata. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja a Magyar Rendészettudományi Társaság közreműködésével. Pécs, 2015. 136. o.
- 3- **Frigyer, László:** A kriminalisztika és a büntetés-végrehajtás kapcsolata; In: Gaál, Gyula; Hautzinger, Zoltán (szerk.) A határrendészettől a rendészettudományig Pécs, Magyarország : MHT Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, (2016) 283. o.
- 4- **Frigyer László:** A szolgálati kutyák és vezetőik képzésének, továbbképzésének szabályozása, a fejlesztés szükséges irányai a büntetés-végrehajtásnál; Börtönügyi Szemle 2009. I. szám 44. o.
- 5- **Kőhalmi László:** A büntethetőségi korhatár kérdése.
<http://jesz.ajk.elte.hu/kohalmi53.pdf>
- 6- **Frigyer, László:** Büntetés-végrehajtás és szervezett bűnözés; In: Frigyer, László (szerk.) Nemzetközi jellegű szervezett bűnözés nyomozásának kutatása információáramlási szempontból : Tanulmánykötet Budapest, Magyarország : Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, (2018) 221.o.
- 7- <https://bv.gov.hu/hu/intezmenyek/bvszotrk/oktatasisikozpont/oktatasisegedanyagok>

Európai Jogi Közlemények

Az Európai Jogi Központ szakmai tudományos folyóirata

I. évfolyam / 1. szám

2020. szeptember

Közlési feltételek:

Az Európai Jogi Közlemények online folyóiratban csak olyan mű közölhető, amelynek a közléséhez – előzetes lektorálás követően – az Európai Jogi Központ bírálóbizottsága hozzájárult.

A folyóiratba várjuk

– az Európai Jogi Központ europai.jogi.kozpont@gmail.com email címére –

olyan megalapozott igényes jogi szakmai és tudományos közlemények megjelentetésre történő beküldését, amelyekkel kapcsolatban a szerző büntetőjogi felelőssége tudatában nyilatkozik annak tartalmi jogszerűségéről.